

ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. »Жалоян« №1-а, 1000 София, тел. 987-55-13, 986-28-61, факс 987-65-14

Изх. № 81

Дата 06.03.2001г.

До Конституционния съд
на Република България

*Или Тоучев
Когато от съта 16 февруари да
се формират съставител.*

А. Илиев

СТАНОВИЩЕ
на Висшия адвокатски съвет
по конституционно дело № 1 / 2001 год.

Господа съдии,

С определение от 13 февруари 2001 год. по посоченото по-горе конституционно дело, Конституционният съд е допуснал за разглеждане искането на състав на III отделение на Върховния административен съд за установяването на противоконституционността на § 6 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавната собственост / ДВ, бр. 44 от 21.V. 1996 год. и неговото несъответствие с разпоредбата на чл. 1 от допълнителния протокол на Европейската конвенция за защита на правата на човека и на основните свободи / в сила за Република България от 7 септември 1992 год./

Цитираната преходна разпоредба § 6 на Закона за държавната собственост предвижда, че за учреденото по установения ред до влизането на този закон в сила право на ползуване върху недвижим имот - частна държавна собственост безсрочно или за повече от 10 години се прилага срокът по чл. 56 от закона от датата на влизането му в сила; а когато този десетгодишен срок е изтекъл към тази дата, имотът следва да се предаде в шестмесечен срок от тази дата. А според цитираната разпоредба на чл. 56 от Закона за държавната собственост право на ползуване върху недвижим имот - частна държавна собственост не може да бъде учредено за срок по-дълъг от 10 години.

1. Съгласно чл. 17, ал. 3 от Конституцията на Република България частната собственост е неприкосновена. Несъмнено е, че понятието « собственост » е употребено в много по-широк смисъл от този, който то има и

правно-технически . Според ал. 1 на тази разпоредба, законът гарантира не само правото на собственост, но и правото на наследяване. А последното право обхваща цялото имущество на наследодателя, т.е. всички имуществени права. А тази гаранция се осъществява именно чрез обявяването и на тези права за неприкосновени.

Но независимо от това е безспорно, че правилата относно недвижимите вещи се прилагат и за правата върху тях, т.е. те намират приложение както за собствеността така и за ограничените вещни права върху тях. Последните се ползват със същата защита, с която се ползува и правото на собственост. В този смисъл е разпоредбата на чл. 111 от Закона за собствеността. Това разбиране е намерило израз в решения на Конституционния съд, посочени в искането на Върховния административен съд.

Прочее, като предвижда прекратяването на учредено право на ползуване върху недвижим имот - частна държавна собственост § 6 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавна собственост, макар и учредено безсрочно или за срок по-дълъг от 10 години, накърнява това право. За това тази разпоредба е противоконституционна.

2. По наше разбиране в случая не може да става и дума за позоваване на разпоредбата на ал. 5 на чл. 17 от Конституцията. Тази разпоредба създава възможност за принудително отчуждаване на собственост за държавни и общински нужди. Тя не предвижда абстрактно отчуждаването на имоти, а установява, че това може да се извърши за държавни и общински нужди по предвидени в закон ред и предпоставки. Съвсем естествено нуждата, за задоволяване на която се извършва отчуждаването, трябва да е конкретна, т.е. държавата или общината трябва да има нужда от конкретен имот.

В случая със атакуваната разпоредба в действителност се стига до « експроприация » , « национализация », « социализация » като всички държавни имоти, обременени с учредено вещно право на ползуване, се освобождават от това право независимо от това, дали е налице нужда от това или не.

3. В същност тук по-скоро следва да се постави като основен въпросът доколко не се накърнява принцип на правовата държава, установен съобразно чл. 4, ал. 1 и чл. 5, ал. 5 от Конституцията. Защото с разглеждания § 6 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавната собственост се засягат и прекратяват придобити по законен ред права съобразно законодателството действащо по време на тяхното пораждане. При това тези права са породени по силата на договори, т.е. по общата воля на държавата от една страна и на физическото или юридическо лице - ползвател от друга. Законодателят прочее се намесва в едно заварено правоотношение - договор за учредяване на вещно право на ползуване, като постановява прекратяването му и погасяването на породеното за едната страна право. От друга страна, с това законодателят придава и обратна сила на новия закон, което е недопустимо. Принципът на правовата държава е, че новият закон действа само за бъдеще, което следва от разпоредбата на чл. 5, ал. 5 от Конституцията.

4. Извън всяко съмнение е, че разглежданата разпоредба на § 6 не е в съответствие с чл. 1 от допълнителния протокол към Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи. Както съвсем точно е изложено в искането на Върховния административен съд понятието « собственост » в тази клауза не следва да се разбира в неговия правно-технически смисъл. То не означава просто и само притежаване на вещи, а обхваща всички блага, включени в имуществото на един правен субект. Това означава, че защита на правото на ползуване следва да бъде дадена и по силата на този текст.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

/ АЛ. КАРАФИЛКОВ /

